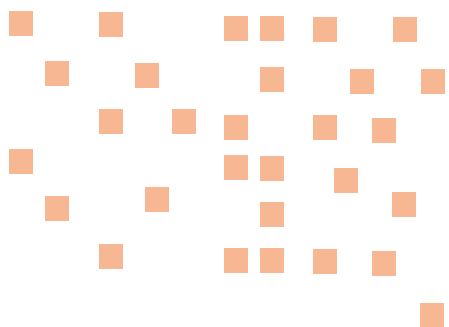

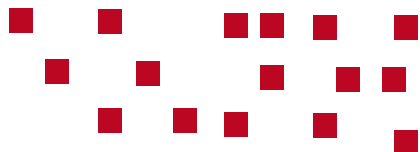
BURUNDI

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

**Sytuacja bezpieczeństwa i zagrożenia
dla ludności cywilnej**

**DPU-WIKP-424/266/2025
08.05.2025**

TREŚĆ ZLECENIA

Proszę o informację na temat sytuacji bezpieczeństwa w Burundi.

INFORMACJE DEMOGRAFICZNE

Ludność: ok. 13,6 mln.^[1]

Skład etniczny: Hutu (Bantu) 85%, Tutsi 14%, Twa (Pigmeje) 1% oraz ludności z Azji Południowej.^[2]

Skład religijny: chrześcijanie 93,9%, w tym katolicy 58,6%, protestanci 35,3%; muzułmanie 3,4% i inni.^[3]

USTRÓJ I SYTUACJA POLITYCZNA

USTRÓJ

Zgodnie z konstytucją z 2005 r. Burundi jest republiką prezydencką, która uzyskała niepodległość w 1962 r. Wcześniej znajdowała się pod powiernictwem belgijskim.^{[4][5]}

PODZIAŁ ADMINISTRACYJNY

W marcu 2023 r. w Burundi przeprowadzono reformę administracyjną, zmniejszającą ilość regionów z 18 do 5. Obecnie są to: Buhumuza, Bujumbura, Burunga, Butanyerera, Gitega. Reforma jednak jest w trakcie wdrażania i jej pełna implementacja ma nastąpić w 2025 r. Od 2019 r. stolicą Burundi jest miasto Gitega i trwa proces przenoszenia urzędów administracyjnych do nowej lokalizacji. Do 2019 r. stolicą kraju była Bużumbura, która nadal odgrywa wiodącą rolę jako centrum finansowe i handlowe.^[6]

¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

² African Studies Centre, Burundi -- Ethnic Groups, <https://www.africa.upenn.edu/NEH/bethnic.htm>

³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

⁵ Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Burundi, 21.01.2023, <https://www.gov.pl/web/tanzania/burundi-ie>

⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

STRUKTURA WŁADZY

Głowa państwa. Prezydent Burundi jest wybierany bezpośrednio, bezwzględną większością głosów w dwóch turach, jeśli jest to konieczne, na 7-letnią kadencję (może ubiegać się o drugą kadencję).^[7]

Ostatnie wybory prezydenckie odbyły się 20 maja 2020 r. Zwycięstwo odniósł w nich **Evariste NDAYISHIMIYE**, uzyskując 71,5% głosów. Drugie miejsce zajął Agathon RWASA z 25,2% głosów, natomiast trzecie Gaston SINDIMWO – 1,7% głosów.^[8]

Kolejne wybory prezydenckie przewidziane są na 2027 r.^[9]

Rząd i premier. Aktualnie premierem Burundi jest **Gervais NDIRAKOBUCA** (od 7 września 2022).^[10]

Parlament i wybory parlamentarne. Parlament Burundi składa się z dwóch izb.

W skład izby wyższej parlamentu – **Senatu (Inama Nkenguzamateka)** wchodzi 39 członków, którzy są wybierani pośrednio przez kolegium elektorów rad prowincjonalnych. 30% wszystkich miejsc zarezerwowanych jest dla kobiet. Kadencja Senatu trwa 5 lat. Ostatnie wybory do Senatu miały miejsce w lipcu 2020 r. Zwyciężyła w nich przeważającą liczbą głosów (87,2%) partia Evariste NDAYISHIMIYE o nazwie Narodowa Rada Obrony Demokracji – Front Obrony Demokracji (**National Council for the Defense of Democracy - Front for the Defense of Democracy – CNDD-FDD**).^[11]

Izba niższa – Zgromadzenie Narodowe (Inama Nshingamateka) składa się ze 123 miejsc. 100 członków wybieranych jest w wyborach powszechnych, natomiast 23 jest nominowanych w celu uzupełnienia kwot etnicznych i płciowych. 60% mandatów jest zarezerwowanych dla Hutu i 40% Tutsi, a 3 miejsca należą do ludów Twa, przy czym 30% wszystkich posłów mają stanowić kobiety. Reprezentanci izby niższej są wybierani bezpośrednio na okres 5 lat.^{[12][13]}

Ostatnie wybory do Zgromadzenia Narodowego odbyły się w maju 2020 r. Zwyciężyła w nich partia CNDD-FDD, uzyskując 70,9% głosów. Drugie miejsce zajął Narodowy Kongres Wolności (**Congrès national pour la liberté, CNL**) 23,4%, trzecie Unia na Rzecz Postępu Narodowego (**Union pour le Progress Nationale – UPRONA**), uzyskując 2,5% głosów.^[14]

⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

⁸ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

⁹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

¹⁰ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

¹¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

¹² Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Burundi, 21.01.2023, <https://www.gov.pl/web/tanzania/burundi-ie>

¹³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

¹⁴ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

Kolejne wybory do obu izb parlamentu są przewidziane na czerwiec oraz lipiec 2025 r.^{[15][16]}

SYSTEM PRAWNY

System prawny oparty jest na belgijskim prawie cywilnym, jednak ważną rolę pełni w Burundi nadal prawo zwyczajowe.^[17] Sądy najniższego szczebla „sądy wzgórz” (*intahe yo ku mugina*) często opierają swoje wyroki na lokalnym prawie zwyczajowym. Prawo krajowe uznaje ich kompetencje, jednak jedynie w zakresie mediacji i doprowadzenia do pojednania stron.^[18]

KARA ŚMIERCI

Według ostatniego raportu Amnesty International z kwietnia 2025 r. dot. kary śmierci na świecie, w Burundi prawo nie przewiduje kary śmierci za żadne przestępstwo.^[19]

SYTUACJA BEZPIECZEŃSTWA

ANALIZA STATYSTYCZNA

W 2023 r. na terenie Burundi w wyniku różnych przypadków naruszenia bezpieczeństwa, zginęło 208 osób (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili), natomiast w 2024 r. ilość wszystkich ofiar wyniosła 165. W pierwszym kwartale 2025 r. w wyniku incydentów związanych z bezpieczeństwem zginęły 34 osoby (członków służb bezpieczeństwa, bojowników i cywili).^[20]

CHARAKTERYSTYKA SYTUACJI BEZPIECZEŃSTWA

Za bezpieczeństwo w Burundi odpowiadają siły zbrojne Burundi (*fr. Force de Defense Nationale du Burundi – FDNB*), liczące około 25 000-30 000 żołnierzy. Odgrywają one także pomocniczą rolę, jeśli chodzi o zapewnienie bezpieczeństwa wewnętrznego.^[21]

W ogólnodostępnych źródłach informacji brak jest wzmianek o obecności obcych wojsk na terenie tego kraju, natomiast FDNB bierze udział w kilku międzynarodowych misjach pokojowych i stabilizacyjnych, m.in. w Republice Środkowoafrykańskiej (*ang. Stabilization Mission in the Central African Republic – MINUSCA*) i w Somalii

¹⁵ News CN, Burundi announces timetable for 2025 elections, 16.10.2024, <https://english.news.cn/africa/20241016/2ec4adf177284e7aaf7216deb2bc5d68/c.html>

¹⁶ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

¹⁷ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

¹⁸ Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Burundi, 21.01.2023, <https://www.gov.pl/web/tanzania/burundi-ie>

¹⁹ Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>

²⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²¹ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

(ang. *African Union Transition Mission in Somalia – ATMIS*). Ponadto siły zbrojne Burundi, na podstawie umowy dwustronnej, uczestniczyły w operacjach wojskowych przeciw ugrupowaniom rebelianckim na terenie Demokratycznej Republiki Konga.^[22] Spowodowało to niewielkie akcje odwetowe (głównie w regionie Cibitoke) organizacji takich jak **Forces Démocratiques de Libération du Rwanda – FDLR** będącej jednej z największych zagranicznych grup zbrojnych działających na terytorium DRK.^[23] Odnotowano także ataki **National Liberation Front– FLN (Rwanda)**, jednak skala działań obu organizacji na terenie Burundi jest niewielka i koncentruje się raczej na atakach na posterunki wojska lub policji, nie na ludności cywilnej. Zdarzają się one w pasie przygranicznym. Od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. odnotowano 9 ofiar śmiertelnych związanych z działalnością tych ugrupowań.^{[24][25][26]}

W Burundi odnotowano także jeden incydent (w 2023 r.) z udziałem **M23 (fr. Mouvement du 23 Mars)**, grupy zbrojnej działającej w prowincji Północne Kivu we wschodniej części Demokratycznej Republiki Konga.^[27]

Niezależnie od rządowych struktur: policji i wojska, w Burundi działają także partyjne bojówki, związane bezpośrednio z partią rządzącą CNDD-FDD, zwane **Imbonerakure**.^[28] Istnieją liczne doniesienia, iż członkowie Imbonerakure są odpowiedzialni za pozaprawne zabójstwa, przemoc seksualną oraz przemoc wobec działaczy burundyjskiej opozycji. Niekiedy także dochodzi do porachunków wewnątrz tej organizacji.^{[29][30]}

W Burundi aktywna jest również grupa zbrojna **Résistance pour un État de Droit au Burundi, skrót: RED-Tabara** – burundyjska bojówka rebeliantów, która powstała w 2015 r. w następstwie kryzysu politycznego w kraju.^[31] RED-Tabara jest odpowiedzialna za śmiertelne ataki na siły bezpieczeństwa Burundi, ale także ludność cywilną tego kraju.^[32]

O wspieranie rebeliantów i nielegalnych grup, Burundi oskarża Rwandę, co prowadzi do napięć dyplomatycznych między oboma krajami.^[33] Do najbardziej niespokojnych regionów kraju należą dawna prowincja **Cibitoke**, region znajdujący się na pograniczu

²² CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

²³ UN Security Council, FORCES DEMOCRATIQUES DE LIBERATION DU RWANDA (FDLR), <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1533/materials/summaries/entity/forces-democratiques-de-liberation-du-rwanda-%28fdlr%29>

²⁴ UN Security Council, The situation in Central Africa and the activities of the United Nations Regional Office for Central Africa; Report of the Secretary-General [S/2023/934], 30.11.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2102170/N2336753.pdf>

²⁵ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>

²⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

²⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), March 23 Movement (M23), 20.03.2025, <https://acleddata.com/actor-profiles/march-23-movement-m23/>

²⁸ USDOS (US Department of State), 2022 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089214.html>

²⁹ UN Human Rights Committee, Concluding observations on the third periodic report of Burundi, 29.08.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2099217/G2315712.pdf>

³⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, CNDD-FDD, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³¹ Wikipedia, Red Tabara, <https://en.wikipedia.org/wiki/RED-Tabara>

³² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, RED-Tabara, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³³ Africa News, Burundi shuts borders with Rwanda after accusing Kigali of funding rebel attacks, 12.01.2024, <https://www.africanews.com/2024/01/12/burundi-shuts-borders-with-rwanda-after-accusing-kigali-of-funding-rebel-attacks/>

z DRK i Rwandą, gdzie najczęściej dochodzi do incydentów zbrojnych z udziałem nielegalnych bojówek oraz gangów przestępczych.^{[34][35]} Od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. w Cibitoke zginęło 40% wszystkich odnotowanych w Burundi ofiar.^[36]

USTAWODAWSTWO SPECJALNE

Brak jest informacji wskazujących na to, by w Burundi obowiązywało obecnie ustawodawstwo specjalne typu: stan wojenny, operacja specjalna, godzina policyjna itp.

SYTUACJA LUDNOŚCI CYWILNEJ

ANALIZA STATYSTYCZNA

Według danych ACLED, w 2023 r. w Burundi w różnego rodzaju incydentach śmierć poniosło 137 cywilów, z kolei w 2024 r. odnotowano 127 ofiar cywilnych, zaś w pierwszym kwartale 2025 r. – 34 ofiary cywilne.^[37]

W ostatnim roku w Burundi zginęły 124 osoby – najwięcej w Cibitoke (śmierć poniosły 52 osoby cywilne). Najwięcej osób cywilnych zginęło w tym czasie z rąk CNDD-FDD, Imbonerakure (41 ofiar cywilnych), niezidentyfikowanych grup zbrojnych (33 ofiary), osób uczestniczących w zamieszkach (14 ofiar), funkcjonariuszy policji (13 ofiar) oraz sił zbrojnych Burundi (11 ofiar).^[38]

³⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁵ Nova News, Burundi: the attacks in Bujumbura rekindle suspicions about Rwanda, 13.05.2024, <https://www.agenzianova.com/en/news/Burundi-the-attacks-in-Bujumbura-rekindle-suspicions-about-Rwanda/>

³⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

³⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Prowincja (admin1)	Liczba zdarzeń	Liczba ofiar
Cibitoke	67	52
Bujumbura Mairie	40	13
Gitega	29	13
Kayanza	11	6
Bujumbura Rural	12	5
Rumonge	15	5
Ruyigi	15	5
Kirundo	18	4
Muyinga	13	4
Bubanza	17	3
Bururi	10	3
Cankuzo	9	3
Makamba	12	3
Ngozi	8	3
Muramvya	10	1
Rutana	8	1
Karuzi	8	0
Mwaro	2	0
Suma	304	124

Tabela. Liczba śmiertelnych ofiar cywilnych w poszczególnych jednostkach administracyjnych Burundi w okresie: 28.03.2024-28.03.2025 (tabela przygotowana przez WIKP w programie PowerBI, na podstawie danych ACLED).^[39]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW ZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

DZIAŁANIA WOJENNE

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. na terenie Burundi nie odnotowano działań zbrojnych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.^[40]

DZIAŁANIA PARTYZANCKIE

22 grudnia 2023 członkowie RED-Tabara zaatakowali 9 domów w Vugizo (Bujumbura Rural) zabijając 20 cywilów oraz raniąc 16 innych.^[41]

³⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile data 28.03.2024-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Siły Zbrojne Burundii, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴¹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, RED-Tabara, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

DZIAŁANIA ODWETOWE

W okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. na terenie Burundi nie odnotowano działań odwetowych, które wymierzone byłyby w ludność cywilną.^[42]

SYTUACJA HUMANITARNA W STREFACH KONFLIKTU ZBROJNEGO

Burundi, jeden z najgęściej zaludnionych krajów Afryki, boryka się z niestabilnością polityczną i przemocą, wysokim poziomem ubóstwa i rosnącym brakiem bezpieczeństwa żywnościowego. Powtarzające się i niszczycielskie klęski żywiołowe powodują przesiedlenia ludności i zwiększają istniejące potrzeby humanitarne.^[43] Główną przyczyną braku bezpieczeństwa żywnościowego w tym kraju są ekstremalne zjawiska pogodowe mające wpływ na uprawy i źródła utrzymania, rosnąca inflacja, powtarzające się niedobory paliw oraz słaby dostęp do nasion i nawozów.^[44]

Według bazy danych ALCED, działające na terenie Burundi ugrupowania zbrojne nie przyczyniają się do niszczenia infrastruktury cywilnej – ich ataki na cywilów mają punktowy charakter.^[45]

ZAGROŻENIA DLA CYWILÓW NIEZWIĄZANE Z KONFLIKTEM ZBROJNYM

TERRORYZM

W dniu 20 grudnia 2024 r. eksplozja, do której doszło w Kiyazi (Makamba) spowodowała śmierć jednego dziecka.^[46]

Dnia 3 października 2024 r. w wyniku eksplozji, do której doszło w Mutambu (Bujumbura Rural) zginęło dwoje dzieci, a dwoje innych zostało rannych.^[47]

23 sierpnia 2024 r. doszło do wybuchu ładunku w Cishemere (Citiboke). Eksplozja zabiła jedno dziecko oraz raniła dwoje innych małoletnich.^[48]

10 maja 2024 r. doszło do serii eksplozji w Bużumbura, w wyniku których śmierć poniosły 3 osoby, a 38 osób zostało rannych. O zorganizowanie zamachu została

⁴² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Siły Zbrojne Burundii, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴³ UNFPA (UN Population Fund), <https://www.unfpa.org/data/emergencies/burundi-humanitarian-emergency>

⁴⁴ UN OCHA (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Burundi, <https://www.unocha.org/burundi>

⁴⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Looting, Property destruction, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Explosions / Remote violence, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Explosions / Remote violence, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁴⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Explosions / Remote violence, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

oskarżona grupa RED-Tabara.^[49] Kilka dni wcześniej (dnia 5 maja) doszło do wybuchu w barze w Kamenge (Bujubura Maire), którym zginęły 3 osoby a kilka innych odniosło poważne obrażenia. W tym przypadku do zamachu nie przyznała się żadna organizacja.^[50]

POZAPRAWNE EGZEKUCJE, UPROWADZENIA, POGROMY

W Burundi zdarzają się bezprawne egzekucje, porwania, wymuszenia oraz ataki na cywilów. Rząd i powiązane z nim instytucje, w tym funkcjonariusze policji, Narodowej Służby Wywiadowczej (SNR), bojówek Imbonerakure, a w kilku zgłoszonych przypadkach personel wojskowy, dopuszczają się arbitralnych lub bezprawnych zabójstw, często przeciwko rzekomym zwolennikom opozycji lub krytykom rządu.^[51]

Od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. odnotowano pojedyncze przypadki pozaprawnych zabójstw dokonanych przez członków **sił bezpieczeństwa** (łącznie z ich rąk zginęły 72 osoby).^[52] **Bojówki Imbonerakure** w tym okresie czasu były odpowiedzialne za punktowe ataki na ludność cywilną, w których ginęły zwykle pojedyncze osoby (łącznie 84 ofiar).^[53]

Służby bezpieczeństwa Burundi: 19 marca 2025 r. członkowie sił zbrojnych Burundi zabili 3 osoby na wzgórzu Nyamitanga (Chitiboke). Ofiary były podejrzane o transgraniczny handel paliwem. Do podobnego zdarzenia doszło w dniu 19 stycznia oraz 10 stycznia 2025 r., kiedy zginęły w każdym incydencie po dwie osoby trudniące się handlem transgranicznym.^[54]

Ponadto w okresie od początku 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r., zarówno policja, jak i siły zbrojne Burundi były odpowiedzialne za pojedyncze przypadki zabójstw cywilów.^[55]

Bojówki Imbonerakure: Dnia 26 lutego 2025 r. członkowie Imbonerakure zabili 3 osoby w Kaburantwa (Citiboke).^[56]

27 sierpnia 2024 r. Imbonerakure zabili małżeństwo w Rwamagashwa (Citiboke).^[57]

⁴⁹ Nova News, Burundi: the attacks in Bujumbura rekindle suspicions about Rwanda, 13.05.2024, <https://www.agenzianova.com/en/news/Burundi-the-attacks-in-Bujumbura-rekindle-suspicions-about-Rwanda/>

⁵⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Explosions / Remote violence, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵¹ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107633.html>

⁵² ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Siły zbrojne Burundi, Policja Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵³ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Imbonerakure, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁴ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Siły zbrojne Burundi, Policja Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁵ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Siły zbrojne Burundi, Policja Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁶ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Imbonerakure, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁷ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Imbonerakure, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

Dnia 5 marca 2024 r. członkowie Imbonerakure zabili dwie osoby w Knyagona River (Kayanza).^[58]

Samosądy i pogromy: W Burundi zdarzają się także przypadki przemocy tłumu, na którą w największym stopniu są narażone osoby oskarżone o czary, lub dopuszczające się kradzieży / rabunku (także podejrzane o dokonanie tego typu czynu). Od stycznia 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. w Burundi zginęło 46 osób w wyniku przemocy tłumu.^[59]

PRZEMOC STOSOWANA W TRAKCIE DEMONSTRACJI I PROTESTÓW

Protesty i demonstracje mogą powodować interwencje władz z użyciem przemocy, jednak od stycznia 2023 r. do końca pierwszego kwartału 2025 r. pomimo, że w Burundi odbyło się co najmniej 88 protestów (w tym 5 protestów z interwencją służb bezpieczeństwa oraz 5 gwałtownych demonstracji) nie odnotowano ofiar śmiertelnych wśród ludności cywilnej.^[60]

PRZESTĘPCZOŚĆ ZORGANIZOWANA

Przestępczość w Burundi stanowi bardzo duży problem. Najbardziej rozpowszechnione formy przestępstw to handel ludźmi, złotem i bronią, przemyt i przestępstwa finansowe. W działania przestępcze często zaangażowane są osoby lub grupy powiązane z władzami. Przemytnicy współpracują ze skorumpowanymi urzędnikami, szczególnie na przejściach granicznych z DRC. W Burundi nie ma typowych gangów i grup przestępczych, ale występuje zjawisko powiązań przestępczych między rządowymi i nielegalnymi ugrupowaniami zbrojnymi, szefami służb bezpieczeństwa, urzędnikami wysokiego szczebla, politykami, lokalnymi władzami i biznesmenami.^[61]

PRAWNE I PRAKTYCZNE ASPEKTY DOTYCZĄCE ZMIANY MIEJSCA POBYTU

PRZEPISY REGULUJĄCE SWOBODĘ PRZEMIESZCZANIA SIĘ

Konstytucja i prawo zapewniają swobodę przemieszczania się wewnętrznego, podróży zagranicznych, emigracji i repatriacji, a rząd zwykle przestrzega tych zasad.^[62]

⁵⁸ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Imbonerakure, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁵⁹ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Atakowani: Cywile, Atakujący: Mob violence, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶⁰ ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, Peaceful protests, Violent demonstrations, Protests with intervention, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>

⁶¹ Global Organized Crime Index, Burundi 2023, <https://ocindex.net/country/burundi>

⁶² USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107633.html>

Rząd nakazał prowadzenie tzw. „dzienników gospodarstw domowych” (*cahier lub livret de menage*), które zawierają wykaz mieszkańców i pracowników domowych każdego gospodarstwa domowego, szczególnie w stolicy. Zdarzają się przypadki, aresztowań osób niezarejestrowanych w książeczkach domowych.^[63]

Samorządy na masową skalę tworzą punkty kontrolne na drogach w całym kraju, oficjalnie w celu poboru podatków tranzytowych od kierowców i pasażerów. W punktach kontrolnych często pracuje policja lub członkowie Imbonerakure. Punkty kontrolne utworzono także ze względów bezpieczeństwa. Często pojawiają się zarzuty, że pracownicy punktów kontrolnych proszą o łapówki przed dopuszczeniem pojazdów do ruchu. W niektórych przypadkach członkom Imbonerakure zarzucano, że wykorzystują punkty kontrolne do odmowy obywatelom swobodnego przemieszczania się z powodów politycznych, takich jak brak dowodu wniesienia wkładów finansowych na rzecz biur i działalności partii rządzącej. Uchodźcy z innych krajów, zarejestrowani w Burundi, byli zobowiązani do uzyskania zezwoleń na wyjazd w celu podróżowania poza obozami dla uchodźców i prawo to było powszechnie egzekwowane.^[64]

MIGRACJE WEWNĘTRZNE

Burundi jest krajem bardzo gęsto zaludnionym, jednak stosunkowo w niewielkim stopniu zurbanizowanym. W miastach mieszka jedynie około 14% ludności. Jednak w ostatnich latach ludności miejskiej bardzo szybko przybywa, a duża rzesza młodych ludzi chętnie szuka możliwości zatrudnienia w mieście. Większość mieszkańców miast mieszka jednak w nieformalnych osiedlach, z ograniczonym dostępem do bezpłatnych usług komunalnych.^[65]

WEWNĘTRZNI UCHODźCY

Według danych UNHCR w lutym 2025 r. w Burundi było ponad 92 tys. osób wewnątrznie przesiedlonych.^[66] Wśród nich można było wyróżnić dwie grupy: osoby wewnątrznie przesiedlone (IDP), które powróciły do regionu pochodzenia, ale nie do domu, oraz osoby powracające, które stały się osobami wewnątrznie przesiedlonymi.^[67]

W 2022 r. media donosiły jednakże o przypadkach prób eksmisji osób wewnątrznie przesiedlonych z osiedli wokół dużych miast w gminach Giheta w prowincji Gitega i gminie Kabezi w Bużumburze ze względu na interes publiczny. Organizacje praw człowieka potępiły widoczne motywy polityczne stojące za eksmisjami. Media donosiły również o nękanii i aresztowaniach osób wewnątrznie przesiedlonych

⁶³ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107633.html>

⁶⁴ USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107633.html>

⁶⁵ Integral Human Development, Burundi, <https://migrants-refugees.va/country-profile/burundi/>

⁶⁶ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Regional Bureau for East and Horn of Africa, and the Great Lakes; EAC Region; Population of concern to UNHCR; as of 28 February 2025, 08.04.2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/115570>

⁶⁷ IOM (International Organization for Migration), Burundi – Internal Displacement Dashboard (November 2024), <https://dtm.iom.int/reports/burundi-internal-displacement-dashboard-november-2024>

w prowincjach: Ngozi, Kirundo, Kayanza i Gitega, oskarżonych o utrzymywanie stosunków z uzbrojonymi grupami rebeliantów i sprzeciwianie się rozkazom rządu.^[68]

UCHODźCY W KRAJACH SĄSIEDNICH

W historii Burundi było kilka fal uchodźców z kraju. Ostatnia duża fala miała miejsce w 2015r., gdy doszło do niepokojów i rozruchów, kiedy poprzedni prezydent Pierre Nkurunziza ubiegał się o trzecią kadencję prezydencką, choć konstytucja Burundi dopuszczała tylko dwie kadencje. Na skutek starć i represji z kraju wyjechało ok. 600 000 osób, udając się głównie do krajów sąsiednich, a także do krajów Unii Europejskiej i RPA.^[69] W 2017 r. UNHCR rozpoczął program dobrowolnych powrotów, w wyniku którego do kraju powróciło ponad 220 000 osób (dane ze stycznia 2024 r.).^[70] UNHCR zapewnia repatriantom transport, dokumenty, niewielkie zasiłki pieniężne, suchy prowiant, opiekę medyczną, wodę i pakiety sanitarne dla kobiet.^[71]

Powracający z obozów dla uchodźców, przede wszystkim w Tanzanii, otrzymują od UNHCR pakiety żywnościowe, które powinny im wystarczyć na trzy miesiące oraz jednorazową zapomogę wysokości 200 USD. Poza tym, ich los zależy przede wszystkim od miejscowych i ich pomocy. Jeśli nie mogą znaleźć pracy, nie starcza im jedzenia.^[72] Reintegracja powracających uchodźców bywa trudna ze względu na długi czas spędzony na uchodźstwie, brak ziemi uprawnej, słabą infrastrukturę, biedę i bezrobocie. Burundi zaś należy do regionów świata najgęściej zaludnionych.^[73] Okresowo w regionach dokąd wracają uchodźcy panuje napięta sytuacja żywnościowa. Ludzie są niedożywieni i jedzą tylko połowę tego co powinni. Ludność jest uzależniona od pomocy międzynarodowej, ale w niewystarczających ilościach, ze względu na braki w finansowaniu.^[74]

Według ankiet przeprowadzonych wśród powracających do Burundi z sąsiednich krajów, największym problemem jest znalezienie domu (74%) i zapewnienie dostępu do wody i pożywienia (49%). 85% powracających czuje się w Burundi bezpiecznie, ale problemem są kwestie ekonomiczne (48%). Nawet sześć miesięcy po przyjeździe rodziny nadal mają problem z podstawowymi potrzebami, jak woda, jedzenie i ubrania. Dostęp do zatrudnienia zależy w dużym stopniu od miejsca pobytu – w niektórych lokalizacjach pracę ma 90% powracających, a w innych – tylko 10%.^[75]

⁶⁸ USDOS (US Department of State), 2022 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089214.html>

⁶⁹ EU DIF (European Union Global Diaspora Facility), Diaspora Engagement mapping Burundi, 2020, https://diasporafordevelopment.eu/wp-content/uploads/2020/07/CF_Burundi-v.2.pdf

⁷⁰ HRW (Human Rights Watch), World Report 2024 - Burundi, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103165.html>

⁷¹ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), URGENT: Requirements to support the Voluntary Repatriation of Burundian Refugees in 2023; November 2023 – June 2024, 03.11.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2100159/UNHCR+-+URGENT+Requirements+for+Burundi+VolRep+-+Nov+2023+-+Jun+2024.pdf>

⁷² The New Humanitarian, In Burundi, returning refugees face mixed fortunes, 14.06.2023, <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2023/06/14/burundi-returning-refugees-face-mixed-fortunes>

⁷³ CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/#people-and-society>

⁷⁴ FEWS NET, Burundi – Food Security Outlook Update, 04.2023, <https://reliefweb.int/attachments/9e7aba85-fbf2-4835-9b6f-e85a0f170341/bi-food-security-outlook-update-2023-05-1684267904.pdf>

⁷⁵ Mixed Migration Centre, Reintegration experiences of Burundi returnees, 09.2023, https://mixedmigration.org/wp-content/uploads/2023/09/302_Reintegration_Burundi_returnees.pdf

Według danych z lutego 2025 r. poza granicami kraju zarejestrowanych było nadal ponad 320 tys. uchodźców z Burundi.^[76]

PODSUMOWANIE

W Burundi kara śmierci nie jest przewidziana w obowiązującym prawie.

Na terenie Burundi zdarzają się pojedyncze ataki nielegalnych ugrupowań zbrojnych zwłaszcza w strefie przygranicznej, jednak nie eskalują i nie przekształcają się w regularny konflikt zbrojny. Nie odnotowuje się powszechnego zagrożenia życia ludności cywilnej.

W chwili obecnej nie odnotowuje się w Burundi masowych przesiedleń wywołanych przez konflikt zbrojny, mają natomiast miejsce powroty z krajów sąsiednich osób, które wyjechały w 2015 r.

⁷⁶ UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Regional Bureau for East and Horn of Africa, and the Great Lakes; EAC Region; Population of concern to UNHCR; as of 28 February 2025, 08.04.2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/115570>

ZASTRZEŻENIE

Niniejsze opracowanie tematyczne zostało przygotowane przez Wydział Informacji o Krajach Pochodzenia Urzędu do Spraw Cudzoziemców na potrzeby prowadzenia postępowań w sprawach o udzielenie ochrony międzynarodowej na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Opracowanie na temat sytuacji bezpieczeństwa może być pomocne w szczególności w sprawach rozpatrywanych w oparciu o **art. 15 pkt. 3 oraz art. 18 pkt. 1. Ustawy o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium RP z dn. 13 czerwca 2003 z późn. zmianami.**

Treść opracowania nie przesądza jednak o wyniku decyzji w indywidualnym postępowaniu administracyjnym, gdyż zawsze brana jest pod uwagę całość zgromadzonego materiału dowodowego i indywidualny charakter sprawy.

Informacje zamieszczone w niniejszym opracowaniu pochodzą w większości z publicznie dostępnych źródeł. Zostały one zebrane i opracowane przy zachowaniu zasady neutralności i obiektywizmu, a także z dołożeniem najwyższej staranności – tak, by odzwierciedlały aktualny w chwili publikacji opracowania stan wiedzy na prezentowany temat, a także pochodziły z różnych źródeł.

Terminologia użyta w niniejszym opracowaniu nie jest terminologią prawniczą. Określenia takie jak „prześladowanie”, „dyskryminacja”, „konflikt” itp. używane mogą być, za materiałami źródłowymi, w znaczeniu potocznym i nie są tożsame z definicjami podanymi w ustawie z dnia 13 czerwca 2003 r. o udzielaniu cudzoziemcom ochrony na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Niniejsze opracowanie zawiera wyłącznie informacje, poglądy i opinie prezentowane przez autorów materiałów źródłowych. Oświadczenia i oceny zawarte w niniejszym opracowaniu nie są i nie mogą być uważane za oświadczenia i oceny własne Urzędu do Spraw Cudzoziemców. Niniejsze opracowanie nie jest także i nie może być uważane za jakąkolwiek deklarację polityczną polskich władz.

Urząd do Spraw Cudzoziemców nie ponosi odpowiedzialności prawnej za publikowane w opracowaniu treści ani nie jest zobowiązany do publikacji jego aktualizacji, a także nie ponosi odpowiedzialności za sposób wykorzystania udostępnionych informacji.

Informujemy, że autorskie prawa majątkowe do niniejszego opracowania, w tym prawo do jego rozpowszechniania i publicznego udostępniania w Internecie, przysługują wyłącznie Urzędowi do Spraw Cudzoziemców (adres: ul. Koszykowa 16, 00-564 Warszawa; NIP: 5262548316; REGON: 017315012).

BIBLIOGRAFIA:

1. ACLED (Armed Conflict Location & Event Data Project), filtry: Burundi, data 01.01.2023-28.03.2025, dane pobrano 03.04.2025, <https://acleddata.com/data-export-tool>
2. Africa News, Burundi shuts borders with Rwanda after accusing Kigali of funding rebel attacks, 12.01.2024, <https://www.africanews.com/2024/01/12/burundi-shuts-borders-with-rwanda-after-accusing-kigali-of-funding-rebel-attacks/>
3. African Studies Centre, Burundi – Ethnic Groups, <https://www.africa.upenn.edu/NEH/bethnic.htm>
4. Amnesty International, Death Sentences and Executions 2024 [ACT 50/8976/2025], 04.2025, <https://www.amnesty.org/en/wp-content/uploads/2025/04/ACT5089762025ENGLISH.pdf>
5. CIA (Central Intelligence Agency), The World Factbook. Burundi, 01.05.2025, <https://www.cia.gov/the-world-factbook/countries/burundi/>
6. EU DIF (European Union Global Diaspora Facility), Diaspora Engagement mapping Burundi, 2020, https://diasporafordevelopment.eu/wp-content/uploads/2020/07/CF_Burundi-v.2.pdf
7. FEWS NET, Burundi – Food Security Outlook Update, 04.2023, <https://reliefweb.int/attachments/9e7aba85-fbf2-4835-9b6f-e85a0f170341/bi-food-security-outlook-update-2023-05-1684267904.pdf>
8. Global Organized Crime Index, Burundi 2023, <https://ocindex.net/country/burundi>
9. HRW (Human Rights Watch), World Report 2024 - Burundi, 11.01.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2103165.html>
10. Integral Human Development, Burundi, <https://migrants-refugees.va/country-profile/burundi/>
11. IOM (International Organization for Migration), Burundi – Internal Displacement Dashboard (November 2024), <https://dtm.iom.int/reports/burundi-internal-displacement-dashboard-november-2024>
12. Ministerstwo Spraw Zagranicznych RP, Burundi, 21.01.2023, <https://www.gov.pl/web/tanzania/burundi-ie>
13. Mixed Migration Centre, Reintegration experiences of Burundi returnees, 09.2023, https://mixedmigration.org/wp-content/uploads/2023/09/302_Reintegration_Burundi_returnees.pdf
14. News CN, Burundi announces timetable for 2025 elections, 16.10.2024, <https://english.news.cn/africa/20241016/2ec4adf177284e7aaf7216deb2bc5d68/c.html>
15. Nova News, Burundi: the attacks in Bujumbura rekindle suspicions about Rwanda, 13.05.2024, <https://www.agenzianova.com/en/news/Burundi-the-attacks-in-Bujumbura-rekindle-suspicions-about-Rwanda/>

16. The New Humanitarian, In Burundi, returning refugees face mixed fortunes, 14.06.2023, <https://www.thenewhumanitarian.org/news-feature/2023/06/14/burundi-returning-refugees-face-mixed-fortunes>
17. UN Human Rights Committee, Concluding observations on the third periodic report of Burundi , 29.08.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2099217/G2315712.pdf>
18. UN OCHA (UN Office for the Coordination of Humanitarian Affairs), Burundi, <https://www.unocha.org/burundi>
19. UN Security Council, FORCES DEMOCRATIQUES DE LIBERATION DU RWANDA (FDLR), <https://main.un.org/securitycouncil/en/sanctions/1533/materials/summaries/entity/forces-democratiques-de-liberation-du-rwanda-%28fdlr%29>
20. UN Security Council, The situation in Central Africa and the activities of the United Nations Regional Office for Central Africa; Report of the Secretary-General [S/2023/934], 30.11.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2102170/N2336753.pdf>
21. UNFPA (UN Population Fund), <https://www.unfpa.org/data/emergencies/burundi-humanitarian-emergency>
22. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), Regional Bureau for East and Horn of Africa, and the Great Lakes; EAC Region; Population of concern to UNHCR; as of 28 February 2025, 08.04.2025, <https://data.unhcr.org/en/documents/download/115570>
23. UNHCR (UN High Commissioner for Refugees), URGENT: Requirements to support the Voluntary Repatriation of Burundian Refugees in 2023; November 2023 – June 2024, 03.11.2023, <https://www.ecoi.net/en/file/local/2100159/UNHCR+-+URGENT+Requirements+for+Burundi+VolRep+-+Nov+2023+-+Jun+2024.pdf>
24. USDOS (US Department of State), 2022 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 20.03.2023, <https://www.ecoi.net/en/document/2089214.html>
25. USDOS (US Department of State), 2023 Country Report on Human Rights Practices: Burundi, 23.04.2024, <https://www.ecoi.net/en/document/2107633.html>
26. Wikipedia, Red Tabara, <https://en.wikipedia.org/wiki/RED-Tabara>